

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2018, sp. zn. 8 Tdo 474/2018, ECLI:CZ:NS:2018:8.TDO.474.2018.1

Číslo: 53/2021

Právní věta:

U vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku není předchozí uvážení obecnou formou úmyslu, ale jde o zvláštní kvalifikační okolnost, která charakterizuje rozhodování pachatele, od něhož se odvíjí úmyslné zavinění, které je třeba dovozovat z okolností, za nichž byl čin spáchán. Je možné je spojit jak s úmyslem přímým, tak i eventuálním. Pro závěr, že jde o premeditaci, není významné ani to, že čin zůstal ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku (případně přípravy podle § 20 odst. 1 tr. zákoníku).

Vraždu po předchozím uvážení může spáchat i pachatel, který byl v době činu pod vlivem návykové látky, jestliže byl schopen i při tomto ovlivnění předem zohlednit všechny rozhodující okolnosti provedení činu včetně zvolení místa a doby spáchání, použití zbraně či jiného prostředku vhodného pro usmrcení jiného s cílem, aby došlo k jeho úspěšnému provedení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.05.2018

Spisová značka: 8 Tdo 474/2018

Číslo rozhodnutí: 53

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vražda předem uvážená

Předpisy: § 140 odst. 2 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. Š. podané proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 1. 2018, sp. zn. 7 To 131/2017, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 3 T 7/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 8. 11. 2017, sp. zn. 3 T 7/2017, byl obviněný M. Š.

uznán vinným pokusem zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1 a § 145 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku, za něž byl podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 4 a 1/2 roku, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí věci a podle § 99 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zákoníku ochranné protialkoholní léčení v ústavní formě. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

2. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v této věci na podkladě odvolání státního zástupce rozsudkem ze dne 9. 1. 2018, sp. zn. 7 To 131/2017, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. c), d) tr. ř. zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného M. Š. uznal vinným tím, že dne 21. 4. 2017 v době po 21:00 hodině v R. baru na adrese XY poté, co byl po předchozí vzájemné slovní a fyzické rozepři s poškozeným O. C. hosty z R. baru vyveden, odešel na ubytovnu nacházející se v objektu na adrese XY, kde se rozhodl, že se vrátí do R. baru a poškozeného O. C. usmrtí, za tímto účelem se ozbrojil kuchyňským nožem o celkové délce asi 28 cm, s čepelí o délce asi 15,3 cm, po necelé půl hodině se vrátil zpět do R. baru, postavil se k baru, kde si objednal pivo a po chvíli, během níž poškozeného opakovaně sledoval, doneseným kuchyňským nožem na něj u stolu sedícího zaútočil a se záměrem jej usmrtit ho opakovaně bodl, když útok nejprve směřoval proti horní části těla, kde se nachází životně důležité orgány, čímž mu způsobil bodnořeznou (povrchní) ránu přední stěny hrudníku vlevo, bodnořeznou ránu zadní plochy hrudníku vpravo (nad horní částí lopatky), dvě bodnořezné rány na předloktí vpravo, bodnořeznou ránu zasahující do podkoží v tříselné krajině vpravo a bodnořeznou ránu zasahující do podkoží střední části stehna vpravo na přechodu přední a zevní plochy stehna, přičemž v dokončení pojatého úmyslu zabránila a vznik poranění toliko přechodného rázu způsobila jednak aktivní obrana poškozeného, a jednak pomoc přítomných hostů, kteří obviněného zároveň zadrželi do příjezdu policie; v důsledku poranění byl poškozený O. C. převezen a následně hospitalizován ve Fakultní nemocnici P.-L., kde mu byla poskytnuta odborná lékařská pomoc.

3. Tento skutek odvolací soud posoudil jako pokus zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 a § 140 odst. 2 tr. zákoníku. Obviněného za něj odsoudil podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 58 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 8 let, pro jehož výkon ho podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku uložil obviněnému i trest propadnutí věci a podle § 99 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zákoníku ochranné protialkoholní léčení v ústavní formě. Rovněž rozhodl o náhradě škody.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání. Namítl, že jeho úmyslem nebylo usmrtit poškozeného, a proto brojil proti právní kvalifikaci spáchaného skutku jako zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku.

5. Zásadní námitkou obviněného v dovolání bylo, že nebyl naplněn znak skutkové podstaty vyjádřený slovy „po předchozím uvážení“, což dokládal zejména úvahami uvedenými v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. [3 Tdo 193/2013](#), podle nichž je zmíněný znak naplněn, „když pachatel před provedením činu zvažuje rozhodující okolnosti provedení činu, včetně zvolení místa a doby spáchání, použití zbraně či jiného prostředku vhodného pro usmrcení jiného s cílem, aby došlo k jeho úspěšnému provedení a co největšímu možnému vyloučení úspěšné obrany oběti apod.; tedy jinými slovy si čin naplánuje“. S ohledem na okolnosti činu, jenž je dovolateli kladen za vinu, zejména že byl v době činu pod vlivem alkoholu (měl 2,88 promile alkoholu v krvi) ve stavu zmenšené přičetnosti, bylo vyloučeno, aby svůj v podstatě iracionální čin naplánoval či rozmýšlel. Pokud by měl

možnost si daný skutek rozmyslet z hledisek svědčících jak pro úmyslné usmrcení jiného, tak i proti němu, a zvážit rozhodné důsledky svého činu, pak by jej nikdy nespáchal. Zaútočit proti poškozenému v silně podnapilém stavu za přítomnosti osazenstva baru, nadto v baru opatřeném kamerovým systémem, bylo možné toliko v jakémsi afektu či v neočekávané reakci bez možného předchozího uvážení, který předpokládá kvalifikovaná skutková podstata zločinu vraždy. Podle obviněného fakt, že útok nebyl z jeho strany předem plánován či promyšlen, vychází i z toho, že podle kamerového záznamu měl v době útoku v ústech stále zapálenou cigaretu, s níž by mohla být potyčka dosti nebezpečná z důvodu hrozícího popálení v obličejové části.

6. Ze všech uvedených důvodů obviněný zdůraznil, že kvalifikovaná skutková podstata zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku míří na ty případy, kdy lze hovořit o vraždě úkladné, o níž jde, pokud pachatel s plným vědomím, resp. s plně zachovalou rozpoznávací a ovládací schopností, svůj čin naplánuje nebo rozmyslí. O takový případ však v projednávané věci nejde.

7. Obviněný zaměřil své dovolání i proti výroku o trestu, jemuž vytýkal, že soudy nevzaly do úvahy polehčující okolnosti, mezi které zařadil svůj bezúhonný život s tím, že v posuzované věci šlo o exces z jinak řádného života, projevil lítost a upřímně se poškozenému omluvil a podle svých možností mu poskytl finanční kompenzaci jako náhradu škody. Rovněž poukázal na dobrou možnost své resocializace a na to, že projevil sebekritický přístup ke svému selhání a že výsledná zranění neznamenal pro poškozeného vážnější omezení ani následky. Obviněný považuje za žádoucí, aby nastoupil ochranné léčení protialkoholní, jež mu bylo uloženo v ústavní formě, a to spíše dříve než později.

8. Z uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek soudu druhého stupně a aby sám rozhodl o mírnější právní kvalifikaci a o kratší délce trestu odnětí svobody.

9. K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, který se s námitkami dovolatele neztotožnil a plně odkázal na správné závěry a úvahy odvolacího soudu. Bez zřejmých pochybností ve věci vyplývá, že skutečně zamýšleným následkem jednání obviněného bylo způsobení smrti poškozeného. Ke správně použité právní kvalifikaci státní zástupce poukázal na to, že obviněný si po předchozí šarvátce s poškozeným vytvořil dostatečný prostor pro určitou úvahu, jakým způsobem svůj úmysl realizuje, když neměl jiný důvod pro návrat do baru, před nímž se ozbrojil nožem. Státní zástupce kladl důraz na to, že obviněný jednal se znatelným časovým odstupem poté, co se ozbrojil smrtícím nástrojem, s nímž se dostavil na místo, na němž poškozeného důvodně očekával, v baru číhal na vhodný moment k útoku tak, aby zaútočil na nepřípraveného poškozeného. Popsané jednání obviněného tak v sobě podle názoru státního zástupce obsahuje již intenzivnější formu rozvahy o způsobu provedení činu. Státní zástupce nepovažoval za rozhodné ani ovlivnění obviněného alkoholem, neboť se u něho podle znalců vyvinula vyšší tolerance vůči účinkům alkoholu a z hlediska trestněprávního byl v době činu příčetný. Jestliže byly jeho ovládací schopnosti vlivem požitého alkoholu sniženy, nelze pominout, že jeho rozpoznávací schopnosti (intelektuální složka) byly plně zachovalé. Pojem předchozího uvážení je přitom především kategorií intelektuální, tj. jde o otázku vnitřních myšlenkových pochodů pachatele, které podle znaleckých závěrů nebyly nijak narušeny.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud jako soud dovolací poté, co shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a že splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř., posuzoval, zda bylo uplatněno v souladu s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

IV. Důvodnost dovolání

11. Obviněný opřel své dovolání o důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který dopadá na případy, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení soudu druhého stupně. Podle něj je dovolání určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, jestliže spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečnostech podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Ve vztahu ke zjištěnému skutku lze dovoláním vytýkat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je skutkový stav zjištěný soudy prvního, případně druhého stupně, přičemž Nejvyšší soud jimi učiněná skutková zjištění nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak ani v závislosti na jiném hodnocení důkazů provedených v předcházejícím řízení.

12. Obviněný těmto požadavkům dostal, protože v dovolání vytýkal, že odvolací soud jej nesprávně uznal vinným pokusem zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 a § 140 odst. 2 tr. zákoníku, neboť nebylo možné v jeho případě shledat naplnění znaku „po předchozím uvážení“, a to na podkladě skutku, jak byl soudy popsán.

13. Podle těchto v dovolání uplatněných námitek Nejvyšší soud po zjištění, že dovolatel vytýkal nesprávné závěry odvolacího soudu, že zjištěný skutek naplňuje znaky pokusu trestného činu vraždy podle § 21 odst. 1 a § 140 odst. 2 tr. zákoníku, shledal, že jde o výhrady právní povahy, a proto zkoumal, zda je dovolání důvodné.

14. Obviněný brojil proti uvedenému právnímu závěru odvolacího soudu, vycházejícímu mimo jiné z kamerového záznamu, jež si odvolací soud sám promítl, a tak dovodil, že je spáchaným činem naplněn znak „po předchozím uvážení“. Podle obviněného o tento znak jít nemohlo, protože v době činu byl pod vlivem alkoholu, jednal ve zmenšené přičetnosti, čin se udál v prostoru monitorovaném kamerovým systémem, za přítomnosti lidí v baru, kteří jej znali, měl v ruce zapálenou cigaretu, a tudíž bylo naplnění tohoto znaku vyloučeno, protože na poškozeného mohl zaútočit toliko v jakémsi afektu či neočekávané reakci. Nemohlo proto jít o úkladnou vraždu, na kterou použitá právní kvalifikace zejména dopadá.

15. Nejvyšší soud k těmto výhradám uvádí, že odvolací soud po doplnění dokazování, avšak v zásadě na podkladě výsledku celého dokazování provedeného jak jím, tak i soudem prvního stupně, upravil jednak skutkový stav věci, a jednak změnil oproti soudu prvního stupně právní kvalifikaci. K ní vysvětlil, že tak učinil proto, že byl prokázán záměr obviněného usmrtit poškozeného, což vyplynulo zejména z okolností, za nichž k činu došlo. Skutečnosti, které ve věci znovu sám posuzoval, mimo jiné i na základě kamerového záznamu, prokázaly, že obviněný napadl poškozeného nožem po předchozím uvážení ve smyslu § 140 odst. 2 tr. zákoníku. Podle odvolacího soudu tento závěr odůvodňuje nejen obviněným donesená zbraň, ale i vlastní realizace samotného útoku. Za významné považoval, že se obviněný nožem ozbrojil poté, co po předchozí potyčce s poškozeným, když byl z baru vyveden, odešel domů, kde si nůž vzal, s ním se vrátil do baru, kde nejprve nenápadně zjišťoval, jaká je situace, a čekal na příhodný okamžik. Proto si sedl tak, aby mohl poškozeného po celou dobu sledovat, a v momentě, který považoval za vhodný, na poškozeného zcela nečekaně nožem zaútočil. Odvolací soud posuzoval i povahu útoku, který byl opakovaný, a obviněný v něm ustal toliko na základě aktivní a účinné obrany poškozeného a zásahu ostatních hostů.

16. Nejvyšší soud považuje tyto, byť stručné, závěry odvolacího soudu za správné a k jejich doplnění pokládá za nutné uvést, že pokusu zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 a § 140 odst. 2 tr. zákoníku se

dopustí ten, kdo bezprostředně směřuje k dokonání toho, že jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, a to v úmyslu tento čin spáchat, avšak k dokonání tohoto trestného činu nedošlo. Jde o kvalifikovanou skutkovou podstatu, u níž trestní zákoník sankcionuje přísněji toho, kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, na rozdíl od případů, kdy pachatel jedná v náhlém hnutí mysli (jak je tomu podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku).

17. V případech usmrcení s rozmyslem nebo po předchozím uvážení (tzv. premeditace v širším smyslu) nejde o zvláštní druhy úmyslu, ale o pojmy vymezující zvláštní kvalifikační okolnost v případech úmyslného usmrcení [viz i dikci přitěžující okolnosti v § 42 písm. a) tr. zákoníku], přičemž jde o kombinaci dvou odlišných, byť kauzálně spojených složek, úvahy pachatele a z ní vzešlého úmyslu. Premeditace je uvážený myšlenkový proces pachatele, jde o jeho vědomou psychickou aktivitu, při které se snaží vypořádat s různými možnostmi a variantami, jež vědomě porovnává a hodnotí z hlediska svého budoucího jednání, když podstatou a smyslem je volba mezi různými variantami a možnostmi spáchání trestného činu vraždy (k tomu viz HARTL, P., HARTLOVÁ, H. Psychologický slovník. 1. vydání. Praha: Portál, 2000, s. 245).

18. Trestní zákoník upravuje tzv. premeditaci v širším smyslu ve dvou formách, a to ve formě rozmyslu (reflexe) a ve formě předchozího uvážení (premeditace v užším smyslu). V obou případech úmyslného usmrcení s rozmyslem nebo po předchozím uvážení však musí pachatel alespoň vědět, že svým jednáním směřuje k usmrcení jiného, a s takovým následkem musí být přinejmenším srozuměn (eventuální úmysl), byť rozmysl nebo předchozí uvážení bude zpravidla předcházet přímému úmyslu, kdy pachatel smrtelný následek chce (§ 15 tr. zákoníku). Z toho vyplývá, že na premeditaci je třeba hledět jako na okolnost, jež přistupuje k úmyslu a kvalifikuje tento druh zavinění jako závažnější, neboť pachatel vraždy má nad svým jednáním vyšší míru racionální kontroly, přičemž na svém záměru zavraždit setrval, a to i přes momenty jej od tohoto záměru odrazující. Čin takového pachatele je závažnější (společensky škodlivější), neboť jeho rozhodnutí k úmyslnému usmrcení jiného vzniklo na základě zralejší rozumové úvahy (viz HOŘÁK, J. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 55). Premeditace není species úmyslu, ale charakterizuje proces rozhodování pachatele zvláštní kvality, a to ve smyslu rozmyslu nebo zvláštního uvážení, v němž má úmyslné zavinění, jako určitý psychický vztah, svůj počátek. Ač je mezi kvalifikovaným uvážením pachatele a volní složkou úmyslu blízký vztah, zůstává premeditace, na rozdíl od úmyslu, mimo vlastní skutkovou podstatu úmyslného usmrcení. Z toho vyplývá, že premeditace jako zvláštní okolnost může zjevně přistupovat nejen k úmyslu přímému, ale i k úmyslu eventuálnímu (nepřímému), neboť vůle pachatele spáchat trestný čin vraždy, která z procesu premeditace vzešla, nemusí být nutně v podobě chtění zamířena na výsledek nebo být provázena jistotou, že pachatel svým jednáním takový výsledek (následek) způsobí. Tato vůle může mít jak podobu chtění smrti oběti [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], tak i formu srozumění s její smrtí [§ 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku], což výslovně zdůrazňuje i důvodová zpráva k trestnímu zákoníku, byť rozmyšlení nebo předchozí uvážení bude zpravidla předcházet přímému úmyslu, kdy pachatel smrtelný následek chce [viz HOŘÁK, J. Předem uvážená vražda a vražda spáchaná s rozmyslem (část I.). K výkladu ustanovení § 140 odst. 2 trestního zákoníku. Trestní právo, 2009, č. 9, s. 23; podrobně též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1467].

19. U předchozího uvážení jde (na rozdíl od rozmyslu) o situaci, kdy pachatel si předem, tj. před spácháním činu, zváží rozhodující okolnosti provedení činu, včetně zvolení místa a doby spáchání, použití zbraně či jiného prostředku vhodného pro usmrcení jiného s cílem, aby došlo k jeho úspěšnému provedení a co největšímu možnému vyloučení úspěšné obrany oběti apod., tedy jinými slovy čin si z hlediska jeho provedení tzv. naplánuje. Na druhé straně není však třeba, aby takový plán byl promyšlen do nejmenších podrobností, ale postačí rámcové vymezení rozhodných skutečností provedení činu v představě pachatele, které pak může být při jeho vlastním provedení

doplňováno či měněno vzhledem ke konkrétním okolnostem případu a vývoji situace. Předchozí uvážení se vztahuje nejen na samotné rozhodnutí, při kterém pachatel předem zvažuje všechny okolnosti svědčící jak pro úmyslné usmrcení, tak i proti němu, ale zahrnuje i volbu vhodných prostředků pro uskutečnění způsobu provedení usmrcení jiného, přičemž z hlediska časového je zde určitý odstup od vlastního způsobu spáchání trestného činu vraždy, neboť jde ve své podstatě o naplánování provedení takového činu. Přitom není vyžadována nějaká zvláštní rafinovanost, detailní promyšlení celé situace, rozplánování jednotlivých fází útoku ani zvážení všech v úvahu přicházejících okolností, neboť postačí i naplánování v podstatě „primitivní“ v závislosti na rozumové úrovni pachatele, pokud takový pachatel předem zvážil podstatné okolnosti pro provedení činu. Není rozhodné, zda vlastní naplánování proběhlo v takovém rozsahu, který zajišťuje úspěšné usmrcení jiného, popřípadě zda jednání pachatele dospělo alespoň do stadia pokusu, neboť trestná je i příprava předem uvážené vraždy (§ 20 odst. 1 a § 140 odst. 4 tr. zákoníku), která zde zpravidla bývá i dobře rozlišitelná (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. [3 Tdo 193/2013](#), uveřejněné pod č. 49/2013 Sb. rozh. tr.; rovněž ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1468).

20. Nejvyšší soud se zřetelem na toto vymezení se ztotožnil s odvolacím soudem, že obviněný M. Š. naplnil uvedené podmínky pro spáchání trestného činu vraždy po předchozím uvážení, protože své vražedné chování realizoval až s určitým časovým odstupem (přibližně 20 minut) od doby, kdy ke konfliktu s poškozeným došlo. Zejména před spácháním činu zvážil podstatné skutečnosti a rozhodl se poškozeného usmrtit nožem, jímž se doma pro ten případ ozbrojil. Místo, kde čin uskutečnil, vyplynulo z předchozí rozmlůvky s poškozeným, a proto se za tím účelem vrátil do baru, neboť věděl, že se v něm ještě v té době poškozený nachází. Je tedy zřejmé, že obviněný uvážil všechny podstatné skutečnosti, které následně realizoval, a to do doby spáchání činu za použití donesené zbraně s cílem, aby došlo k jeho úspěšnému provedení. Pro to, že jeho plán se odvíjel uvedeným způsobem, svědčí mimo jiné i výpověď svědka E. B., s nímž se na ubytovně setkal, a podle něhož byl obviněný divný a sděloval mu, že dostal v baru „hlavičku“. Do tohoto schématu zapadá i chování obviněného po návratu do baru, kde si sedl tak, aby na poškozeného viděl, objednal si pivo, zapálil si cigaretu a poškozeného nejprve sledoval a vyčkával na vhodný okamžik, přitom se soustředil na to, aby odstranil překážky mezi ním a poškozeným, a na poškozeného zaútočil ve chvíli, která mu připadala příhodná. Uvedené skutečnosti zcela odpovídají obecným podmínkám pro „předchozí uvážení“ ve smyslu § 140 odst. 2 tr. zákoníku, jak je vykládá trestněprávní teorie i soudní praxe.

21. Jestliže obviněný v této souvislosti tvrdil, že o předchozí uvážení, a tedy i uvedenou právní kvalifikaci, nemohlo jít proto, že byl pod vlivem alkoholu, a že s ohledem na to, že čin spáchal, ačkoli věděl, že jsou v baru umístěny kamery a jednal před přítomnými známými osobami, muselo jít o „jakýsi afekt“ či „neočekávanou reakci“, nebylo možné mu přisvědčit. Je tomu tak zejména z důvodu, že i když byl v silně podnapilém stavu, nemělo to vliv na závěr o naplnění znaku „po předchozím uvážení“, protože obviněný zná účinky alkoholu na svůj organismus a jeho rozpoznávací schopnosti byly zachované zcela a ovládací schopnosti byly zachovalé ve snížené míře. Alkohol na obviněného působil tak, že snížil jeho zábrany a usnadnil mu trestnou činnost, rozhodně však na něj neměl tlumivý účinek ani ho neovlivnil v tom, aby jednal racionálně a mohl si promyslet plán spáchání trestného činu a jeho realizaci. Naopak je třeba zdůraznit, že jeho chování bylo vedeno rozumovou a předem promyšlenou úvahou. Kvalita jeho myšlení v důsledku alkoholu nebyla narušena. Předchozí úvaha ve smyslu citovaného ustanovení navíc nevyžadovala zvláštní rafinovanost ani detailní rozplánování všech kroků, ba ani zvážení všech okolností, důležitých z hlediska dokonání trestného činu.

22. Rovněž nebylo možné obviněnému přisvědčit, že by jednal v afektu, který představuje porušení duševní rovnováhy, jež může být normálně probíhající nebo patologické jako duševní porucha (patologický afekt a patologická nálada). Pro něj je zpravidla charakteristické krátkodobé trvání a

přechodný charakter, avšak existují i afektivní napětí či reakce, které mohou trvat značně dlouhou dobu (tzv. protrahovaný, kumulovaný nebo chronický afekt). Pro afekt je charakteristické zúžení vědomí a snížení racionální kontroly (viz RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. Psychiatrie. 1. vydání. Praha: Galén, 2001, s. 130). Afektem (z lat. *afficere* - působit) rozumíme silný, bouřlivě a krátce probíhající citový stav (např. hněv, zděšení, radost, nadšení), zpravidla provázený vegetativními reakcemi (zrudnutí, zblednutí, změna rytmu dechu, pocení, bušení srdce atd.), mimickými projevy či zvláštnostmi hlasového projevu a gestikulací (viz např. HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: Psychologický slovník. 1. vydání. Praha: Portál, 2000, s. 19). Afekt není volní psychickou aktivitou subjektu, ale druhem prožívání, k němuž v psychice dochází na základě určitého vnějšího nebo vnitřního podnětu. Takovým podnětem bývá neočekávaná situace, spojená se ztrátou nebo ziskem něčeho významného, nebo situace pro člověka důležitá (např. ohrožení určitých cílů, hodnot, zájmů). Afekt může mít ladění pozitivní (nadšení, radost), ale z hlediska trestního práva mají význam především negativní afekty zlobné a afekty strachu (viz GILLNEROVÁ, I. a kol. Slovník základních psychologických pojmů. Praha: Fortuna, 2000, s. 7). Jestliže se v projednávané věci obviněný choval po odchodu z baru způsobem, jenž je popsán především ve výpovědi svědka E. B., či jak vyplynulo z kamerových záznamů v baru, a jak konstatoval v přezkoumávaném rozsudku i odvolací soud, nebylo možné v činu obviněného shledávat zúžené vědomí ani snížení racionální kontroly, ale naopak, jak již bylo rozvedeno výše, předem zcela uvážený čin. Protože si obviněný předem naplánoval tento čin, zvážil, co udělá, jaké nástroje k tomu bude potřebovat, a pro svůj záměr si opatřil zbraň, došel na místo, kde očekával poškozeného, a z vybraného místa u baru ve zvolený okamžik zaútočil, zcela zjevně svůj plán realizoval tím způsobem, o němž se domníval, že povede k zamýšlenému cíli. Toto jednání rozhodně nemělo povahu „silného, bouřlivého a krátce probíhající citového stavu, jímž se projevuje afekt“.

23. Pokud jde o vraždu spáchanou za podmínek § 140 odst. 2 tr. zákoníku po předchozím uvážení, je třeba uvést, že „vnitřní psychický vztah takového pachatele k zamýšlenému následku je těsnější, než kdyby násilím spontánně reagoval na vyhrocenou konfliktní situaci. Jde o pachatele, který měl příležitost vypořádat se ve své mysli s motivy odrazujícími jej od vraždy, přesto však ve svém zločinném úmyslu setrval. Čin takového pachatele je nebezpečnější, neboť jeho rozhodnutí k útoku vzniklo na základě zralejší rozumové úvahy, takže lze předpokládat, že odráží skutečný a dlouhodobý postoj pachatele k chráněnému zájmu, jistou otrlost, neúctu a lhostejnost k lidskému životu ... nejde o obecnou formu úmyslu, ale jen o *terminus technicus* pro zvláštní kvalifikační okolnost v případech úmyslného usmrcení, jež zároveň figuruje i na prvním místě ve výčtu obecných přitěžujících okolností podle § 42 tr. zákoníku. ... Takové okolnosti nejsou zvláštními znaky či složkami úmyslu. Jde o okolnosti stojící vně struktury úmyslu (jeho noetické a voluntární složky), které však ovlivňují způsob, jakým vzniká vůle pachatele trestný čin spáchat. Přesněji řečeno: jde o okolnosti charakterizující rozhodování pachatele, v němž má úmyslné zavinění, jako určitý psychický vztah, svůj počátek“ (viz HOŘÁK, J. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 55).

24. Proto je k zavinění obviněného ve vztahu k pokusu zločinu podle § 21 odst. 1 a § 140 odst. 2 tr. zákoníku vhodné uvést, že bylo rozhodné, k jakému následku směřoval jeho úmysl. Z hlediska úmyslu zde není nutný úmysl přímý (tj., že by chtěl svým jednáním způsobit jinému smrt), ale postačí, že věděl o možnosti způsobení smrti, a pro případ, že takový následek nastane, byl s ním srozuměn (úmysl nepřímý, eventuální). Úmysl způsobit uvedený následek soudy zcela správně zjišťovaly z objektivních skutečností, zejména z intenzity útoku, ze způsobu jeho provedení, z míst na těle poškozeného, na něž obviněný útočil, kam útoky směřovaly apod. (viz stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1970, sp. zn. [Tpj 28/70-III](#), uveřejněné pod č. 19/1971 Sb. rozh. tr., nebo zprávu trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 6. 1976, sp. zn. [Tpjf 30/76](#), uveřejněnou pod č. 41/1976 Sb. rozh. tr.). Okolnosti subjektivního charakteru lze zpravidla dokazovat jen nepřímou, a to z okolností objektivní povahy, ze kterých se dá podle zásad správného myšlení usuzovat na vnitřní

vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem [viz zprávy trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30. 10. 1973, sp. zn. [Tpjf 51/72](#), (uveřejněnou pod č. 62/1973 Sb. rozh. tr.), a ze dne 16. 6. 1976, sp. zn. [Tpjf 30/76](#), (uveřejněnou pod č. 41/1976 Sb. rozh. tr.)].

25. S ohledem na konkrétní okolnosti, za nichž došlo k přezkoumávanému činu, je vhodné zmínit, že odvolací soud usuzoval na zavinění obviněného ze všech okolností případu, za kterých ke spáchání trestného činu došlo, a je třeba zdůraznit, že závěr o zavinění podložil výsledky dokazování, z nichž logicky vyplynul (viz například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. [8 Tdo 394/2010](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. [5 Tz 225/2001](#), či usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. [IV. ÚS 2728/12](#)).

26. Odvolací soud v odůvodnění přezkoumávaného rozsudku rozvedl, že obviněný v době krátkého pobytu na ubytovně pojal úmysl vrátit se do baru ozbrojen nožem za účelem napadnout poškozeného a přivodit mu smrt. To znamená, že podle odvolacího soudu jednal ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku v úmyslu přímém. Pro takový závěr vycházel z toho, že obviněný k tomu, aby došlo k usmrcení poškozeného, učinil za daných podmínek vše nezbytné a potřebné, zejména se ozbrojil nožem s čepelí o délce 15,3 cm, jímž na poškozeného zaútočil za situace, kterou poškozený zcela neočekával, při poklidném pobývání v baru. Pro smrtící úmysl obviněného svědčí počet a lokalizace ran, které směřovaly u sedícího poškozeného do oblasti horní poloviny těla, zejména hrudníku. Jestliže obviněný zasáhl pěti ranami i jiné části těla poškozeného (předloktí a horní poloviny nohou), bylo to zejména v důsledku pro obviněného zcela nečekané obrany poškozeného, který útočné rány obviněného vykrýval, což bylo také jedním z důvodů, proč se ubránil a nepodleh ranám obviněného. Nelze odhlédnout ani od obrany ostatních osob, které nakonec obviněnému v dalších útocích zabránily.

27. Všechny tyto okolnosti, jakož i povaha činu spočívající v tzv. premeditaci svědčí o tom, že obviněný chtěl způsobit ohrožení nebo porušení zájmu chráněného v ustanovení § 140 tr. zákoníku, tzn. usmrtit poškozeného. Skutečnost, že k následku zamýšlenému obviněným nedošlo, byla na obviněném zcela nezávislá, neboť zřejmě nedokázal odhadnout intenzitu obrany poškozeného, který jednal okamžitě a s náležitou razancí způsobilou čelit útokům obviněného a tyto eliminovat.

28. Podle všech zjištěných okolností, které soudy v průběhu provedeného dokazování prokázaly, obviněný chtěl poškozenému způsobit smrt a k tomu volil prostředky a postupy, podle kterých by k jeho smrti, nebýt okolností na obviněném nezávislých, došlo. Významné bylo i to, že obviněný bodal, resp. se o to snažil, i poté, co se poškozený začal bránit, tedy obrana poškozeného jej od dalších útoků neodvrátila. Díky těmto skutečnostem zůstal čin obviněného ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku a nedošlo k uskutečnění záměru obviněného usmrtit poškozeného.

29. Nejvyšší soud tedy shledal, že odvolací soud nepochybil, jestliže v činu, jehož popis sám upravil, shledal naplněnými znaky pokusu zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 a § 140 odst. 2 tr. zákoníku, a to včetně znaků subjektivní stránky a spáchání činu „po předchozím uvážení“, a proto jím učiněný výrok o vině považoval po všech stránkách za správný.

30. Nejvyšší soud se dále zabýval výhradami dovolatele, které směřovaly proti výroku o trestu, a z důvodů v rozhodnutí uvedených neshledal žádný exces při jeho ukládání, neboť odvolací soud v tomto ohledu respektoval všechny rozhodné zákonné podmínky.

31. Vzhledem k tomu Nejvyšší soud shledal, že napadená rozhodnutí a jim předcházející řízení netrpí vytýkanými vadami. Protože tento závěr mohl učinit na základě napadených rozhodnutí a příslušného spisu, odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.